Autor Guste Santini
Petak, 08 Prosinac 2000 18:55

Sindikati javnih i državnih službi putem sredstava priopćavanja obrazlažu zašto je 8. prosinca Štrajk upozorenja "tisuća ljudi koji radom i poštenjem skrbe za sebe i svoje obitelji".

U plaćenom oglasu (sic!) sindikati javnih i državnih službi objavljuju dvije stvari. Prva se sastoji u izjavi koalicije SDP-HSLS kako plaće neće zaostajati. I druga. "Plaće su smanjene u ožujku za 5%, a sada najvaljuju daljnje smanjenje za 10%, i to u školama, na fakultetima, u kulturnim i znanstvenim institucijama, ali i u zdravstvu, socijalnoj skrbi i upravi…"

"Vlada je jučer (7.12. napomena G.S.) dobila prijetnju novim štrajkom koji bi trebao početi 14. prosinca i trajati bez prestanka sve do ispunjenja zahtjeva sindikata,…"

Račan je izrazio nadu da tu pretnju neće prihvatiti ogromna većina zaposlenih "ali je poručio da se s Račanom ne razgovara preko ultimatuma."

Javna sredstva priopčavanja su prenijela citirane poruke, ali to nije niti približno učinila HRT koja je trebala biti javna televizija. To je ipak jedna druga priča.

Krizno stanje u privredi te odlučan zahtjev MMF-a za smanjenjem proračuna je razlog zbog kojeg se želim posebno pozabaviti ovim pitanjima i citiranim porukama.

U Hrvatskoj kriza traje godinama. Ona nije bila tako očevidna kao što je to danas. Naime, smanjenje mogućnosti zaduživanja prema inozemstvu kao i sve manje moguće namirenje deficita prodajom obiteljskog srebra. Prema tome, razlika između raspoloživog i domaćeg društvenog proizvoda se smanjuje i dolazi vrijeme da će domaći društveni proizvod morati biti veći od raspoloživog.

S druge, pak, strane, zahtjev MMF-a nije od jučer. Anlitičari se sjećaju da je i prijašnjih godina MMF imao slične primjedbe. Međutim, mogućnost zaduženja i obiteljsko srebro omogućavali su prethodnoj vlasti da ne prihvati sugestije MMF-a. Sada više nije moguće ignorirati "sugestije" MMF-a.

Vlada je stoga bila prisiljena tražiti "unutrašnje rezerve u proračunu" i prema očekivanju "rupe" nisu bile dovoljno velike. Kako su izrijekom spomenuti izdaci za plaće i njihova dinamika rasta zadnjih godina Vlada je odlučila zaustaviti rast plaća u javnom sektoru.

Odgovor sindikata je poznat. Sindikat ne želi prihvatiti Odluku Vlade i organizira štrajk upozorenja, kojeg će slijediti štrajk do ispunjenja zahtjeva sindikata.

Da li ima mirnog izlaza iz sukoba? Jasno je da ima. Uvijek ima izlaza. Međutim, ograničenja s kojim su, nakon citiranih izjava, suočene sukobljene stranke su znatna. Vlada očito neće moći popustiti u ovom sukobu. Popuštanje od strane Vlade značilo bi nastavljanje prethodne politike. S druge strane, popuštanje od strane sindikata odredilo bi ih kao "remi" igrače. Ovo je važno istaći tim više ako se ima u vidu da sindikati ionako gube na popularnosti kod radnika.
Zašto Vlada ne može popustiti? **Po mome mišljenju veličina proračuna za narednu godinu je presudno pitanje.** Naime, ako se ima u vidu da će proračun

za narednu godinu iznositi apsolutno manje nego u ovoj godini. Ima li se u vidu tekuća inflacija jasno je da se radi o značajnom smanjenju proračuna. Do 1999. godine rast proračuna je bila vrlo dinamičan. Sad ne samo da se proračun ne povećava već se smanjuje. Razlog ovom je nemogućnost prodaje 12 milijardi kuna obiteljskog srebra. Smatra se ostvarivim prodaja od 8 milijardi kuna. Ovo, nadalje, znači da bi proračun mogao iznositi svega 41 milijardu kuna. **Ima li se u vidu da je porezna presija isuviše velika to zaključujem da bi s obzirom na veličinu domaćeg društvenog proizvoda proračun mogao iznosti oko 35 milijardi kuna. Sve iznad toga je prodaja prethodno stvorenog bogatstva ili novo zaduženje.**

Ukoliko sindikati ne odustanu od zahtjeva jasno je da će slijediti racionalizacija broja zaposlenih u državnoj upravi. Nadalje, to znači kvantitativno smanjenje zaposlenosti ili, bolje rečeno, "uštimavanja broja zaposlenih sa predvidivim fondom za plaće". To će dodatno smanjiti ionako sve manju kvalitetu usluge javnih usluga. Istovremeno bi smanjenje zaposlenosti usporilo potrebnu rekonstrukciju državne uprave i, prema najavi Vlade, povezivanje složenosti zadataka sa plaćom. Parafrazirajući iz prethodnog sistema radi se o nagrađivanju prema radu. **Osobno sam mišljenja da je problem restrukturiranja državne uprave složeniji nego što se to interpretira. Hrvatska je mala zemlja i vjerojatno će biti potrebne dramatične promjene u širem smislu te riječi.**

Zaključno, valja istaći da postojeći sukob na relaciji Vlada - sindikati otvara prava pitanja i ozbiljne probleme s kojima je suočena Hrvatska država. Ovo imperativno zahtjeva odlučan potez Vlade, pri čemu je Sabor mjesto gdje bi rasprava o ovim složenim pitanjima morala započeti.